

katedra

LETNIK X.
5. ŠT-
16. XII. 1969
MARIBOR

Objavljamo odlomke iz proglašenja Komunistične stranke Avstrije, deželne organizacije za Koroško, ki ga je izdala pred štiridesetimi leti ob desetletnici plebiscita na Koroškem.

Dne 10. oktobra 1930 bo preteklo deset let, ko je takozvano ljudsko glasovanje odločilo, da pripada južna Koroška Avstriji. Že pred prvo svetovno vojno je stara Avstrija z vso silo delala na tem, da raznarodi koroške Slovence in da preko njih napravi most do Adrije. Slovenski jezik se je preganjal iz šol, iz uradov potom deželne in državne gosposke. Slovenec je bil dober samo še za plug in kladivo. Pred desetimi leti pa so napravili za vas koroške Slovence, glasovanje, s katerim naj bi vi prostovoljno odločali, kam hočete pripasti: ali v Avstrijo ali v Jugoslavijo. Na obeh straneh so vam obljubljeni »narodno svobodo«, »nacionalno državo, bogastvo in blagostanje«, agenti za Avstrijo pa so vam ponujali »republiko«, »demokracijo«, »svobodo« in vse mogoče socialne pravice. Samo da bi dobili vaše glasove! V resnici pa to ni bila nobena »samoodločitev«, nobeno pravo ljudsko glasovanje. Cel plebiscit je bila narodna goljufija z lahkovernim ubogim ljudstvom...

VI SLOVENCİ, ki ste glasovali za Avstrijo, vidite, da ste bili goljuvani. Tisti krivi preroki, ki so vam obljubljeni zlate gradove, revnega ljudstva nočejo več poznati in se bratijo s kapitalisti. Hoče se vas uničiti narodno in gospodarsko.

koroškim slovincem ob desetletnici plebiscita

General Rudolf Maister osvoboditelj Maribora 1918

IN VI SLOVENCİ, ki ste glasovali za Jugoslavijo, misleč da bo tam boljše, vi danes vidite, kako se godi Slovincem v Jugoslaviji. Tam vlada kralj in par krvoželjnih generalov.

Delovno ljudstvo se zapira, da so že aresti premajhni in delavci in kmetje se mučijo na nečloveški način. Velikosrbski nacionalizem hoče izstreliti Slovence in Hrvate. Na isti način postopa Italija s Slovenci na Primorskem.

Slovenske delavce in kmete postavljajo trumoma pred sodišča in jih streljajo. Italija hoče napraviti na ta način iz njih fašiste in Italijane.

BLIŽA SE NAM LETO TISOČ DEVETSTO SEDEMDESETO, LETO, KO SE VSI SLOVENCİ ZAZREMO OB PETDESETLETNICI V SRAMOTNI MADEŽ V NAŠI ZGODOVINI — KOROŠKI PLEBISCIT. LETA USTANAVLJANJA JUŽNOSLOVANSKE DRŽAVE BODO VEČEN SPOMENIK NEUMNOSTI IN LAHKOVERNOSTI TEH, KI SO VERJELI, DA BOMO ŽE ZARADI PRAVICE SLOVENCİ DOBILI TO, KAR JE NAŠE. LAHKOVERNOST IN NEODLOČNOST, KI JE RODILA V KRALJEVINI JUGOSLAVIJI OBČUTEK TUJCA V LASTNI DRŽAVI, TAKTIZIRANJE IN IZDAJO MED OKUPACIJO IN NEODLOČNOST V POVOJNEM RAZVOJU. TUJE NAM VSILJEVANJE O NAŠI MAJHNOSTI, NEZGODOVINSKOSTI IN NESAMOSTOJNOSTI PA SO ZNALI PREMAGATI TI, KI SO Z OROŽJEM V ROKI TISOČ DVESTO OSEMNAJSTEGA VZELI TO, KAR JE NAŠE, TI KI SO SE UPALI OKUPATORJU, KI GA JE POSLUŠALA VSA EVROPA, IN TI, KI SO NAM PO VOJNI ZGRADILI TO, KAR IMAMO DANES. SLOVENSKI NAROD SI JE PISAL SODBO SAM. VENDAR SO IZ TEGA NARODA ZRASLI MOŽJE, KI SO Z BESEDO IN MISLIJO — PREŠEREN, CANKAR TER S TRDO ROKO IN DEJANJEM — GENERAL MAISTER, KIDRIČ IN FRANC ROZMAN — STANE PRED VSEMI ZLOMILI NAŠO LAŽNO MAJHNOST IN VSEMU SVETU Povedali, da SLOVENCİ SVOJEGA NE DAMO, TUJEGA NOČEMO.

1969/3915

IV 284/9
1969/70

gradili bomo!

V petek, 5. decembra je bil v Mariboru sestanek med predstavniki ljubljanskih študentov, predstavniki mariborskih študentov, združenja MVZ in republiškega sekretariata za kulturo in prosveto. Prisotni so bili pomočnik republiškega sekretarja za kulturo in prosveto. Prisotni so bili pomočnik republiškega sekretarja za kulturo in prosveto Marjan Lah, Ciril Baškovič, Janez Švajncer, Slavko Gerič, Dolfe Cizej, Janko Kuster in Iztok Medved. Dogovorili so se o dinamiki gradnje študentskih domov v Ljubljani in Mariboru. Predlog, s katerim bodo prišli pred skupščino SR Slovenije, bo predvideval gradnjo študentskega doma v Ljubljani, ki naj bi ga začeli graditi spomladi 1970 (končan naj bi bil do februarja 71 leta) in gradnje študentskega stolpiča v Mariboru, katerega gradnja naj bi se pričela septembra 1970 leta, tako, da bi bil stolpič zgrajen do septembra 1971. leta. Prepričani smo, da bo republiška skupščina sprejela predlog mariborske in ljubljanske študentske skupnosti.

konkretno in nedvoumno

Tovariši fotoamaterji so nam poslali protestno pismo zaradi članka o razstavi fotografij na VEKS. Mislim, da je moja dolžnost odgovoriti jim. Kdor je članek prebral, je lahko opazil, da tista »akonstruktivna« izjava sledi ugotovitvi o različnih reakcijah ljudi ob razstavi, jo le ilustrira. Pri tem avtor te izjave sploh ni bistven, lahko bi bil kdorkoli; slišal sem različna mnenja. Mimogrede: človek je imel v mislih samo kvantiteto razstavljenih del. Kakorkoli že pa ima pri nas vsakdo pravico glasno povedati svoje mnenje. Če se kdo z njim ne strinja, naj to pove — šele ob dialogu lahko prizadeti spoznajo bistvo problemov in zavzemajo naprednejša stališča.

Zelim pa povedati, da ta sporna izjava sploh ni pomembna za vsebino članka. Moj namen je bil bralce seznaniti z razstavo, njenimi avtorji in njihovimi značilnostmi, zato sem v skupih besedah ocenil nekaj po mojem mnenju najbolj uspešnih eksponatov posameznih avtorjev. Namenoma pa sem se izognil medsebojni primerjavi avtorjev (čeprav so bile razlike), kakor tudi dejstvu, da je bilo nekaj fotografij manj uspešnih. Se enkrat pa naj povem, da to ni bil kritični, temveč le informativni članek, objavljen na za to primernem prostoru.

Res je sicer, da svojega »strokovnjaštva« na področju umetniške fotografije ne morem dokazati s kakšnimi dokumenti. To pa ne pomeni, da o stvari ne bi imel pojma, kot mi tovariši fotoamaterji očitajo. Umetnine ne moremo ocenjevati z eksaktnimi metodami, zato se često tudi mnenja priznanih strokovnjakov bistveno razhajajo. Tem manj mi je zato jasno, kako morejo tovariši razstavljalci moje vtise a priori označiti za napačne. O tem bi lahko še razpravljali ...

Kljub majhnim nesporazumom pa bi na koncu rad še enkrat povedal, da tudi jaz mislim, da je razstava zelo uspela in da je bila na primerni kvalitetni ravni. Upam, da se sicer pristržni odnosi med Katedro in fotoamaterji zaradi takšne malenkosti (upam, da menite tako tudi vi!) ne bodo skalili. Napisal sem že, da je dialog najbolj demokratična in zato tudi najbolj zaželena oblika obravnavanja problemov, kajti vsaka medalja ima dve plati.

D. K.

katedra

LIST MARIBORSKIH ŠTUDENTOV
IZDAJA IZVRŠNI ODBOR ŠTUDENTSKE SKUPNOSTI MVZ
Katedro ureja uredniški odbor:
BOGO CERIN, VLADIMIR GAJSEK, DARKO PASEK, SLAVKO GERIČ, IGOR FLOHL, DUŠAN ZBASNIK, MARJAN ZMAVC, BARBARA VIDIC, DAVORIN KRACUN, JOZE MARINSEK, MARIJA FRANKOVIČ, JURIJ KURE
V. d. glavni urednik SLAVKO GERIČ
V. d. odgovorni urednik DARKO PASEK
Tehnični urednik MARJAN ZMAVC
Lektor DANICA INGOLIČ-GODEC
Korektor DANICA INGOLIČ-GODEC
Sekretar SONJA NOVAK
Cena zvoda 50 par (letna naročnina 10 din, za ustanove in podjetja 15 din)
ŠT. ŽIRO RACUNA: 512-678-548
Nenaročenih slik in rokopisov ne vračamo
Tisk: CP MARIBORSKI TISK

le čevlje sodi naj kopitar

Dne 18. novembra je bila v prostorih Visoke ekonomske komercialne šole odprta I. razstava umetniških fotografij mariborskih študentov. Kritike razstave so bile za nas avtorje več kot ugodne in tudi publiciteta dnevnega tiska je bila večja kot običajna. Billi pa smo nemalo presenečeni ob članku oziroma »kritiki«, ki je bila objavljena v 4. številki študentskega lista Katedra.

Avtor D. K. (zakaj se avtor skriva za inicialkami; mogoče ima vzrok?) objavlja poročilo z obiska po razstavi. Zanimaja nas, kakšen je namen anonimne izjave »nekega profesorja« — To je ena revščina in ne razstava —, saj izjava ne pove ničesar, temveč nas samo žali. Vprašujemo se, kdo je ta »neki profesor«, ki je avtor te akonstruktivne izjave? (Ali so osebni razlogi avtorja članka preprečili objavo imena tega profesorja?) S kakšno pravico je omenjeni profesor dal tako izjavo? Mislimo in zahtevamo, da naj vse kritike pišejo za to usposobljeni ljudje, ne pa nekateri mimobežni obiskovalci. Zanima nas, kaj je ta »revščina«: avtorji, kvaliteta fotografij, itd.

Celotni sestavek je konglomerat nekaterih bežnih (a, žal, napačnih) vtisov, ki jih avtor opravičuje s svojim osebnim mnenjem. Vprašujemo se, kako da je uredništvo dovolilo objavo tega sestavka in zahtevamo konkreten in nedvoumen odgovor.

Simon Tihec
Herman Stropnik
Janko Jeltnikar
Bogo Čerin

pripomba glavnega urednika

Sprejemam mnenje skupine fotoamaterjev o oceni razstave fotografij, ki je izšla v četrti številki Katedre. Prepričan sem, da je šlo za nesporazum: izjave, ki jo je dal »neznan« profesor, nikakor ne moremo enačiti z mnenjem Katedre o razstavi. Brez dvoma držim, da so bile brucovske prireditve odlično organizirane, razstava sama pa izredno uspela.

Skozi periskop

Kdor se izmed študentov hrani v samopostrežni restavraciji Center, lahko pove, da so se cene ta mesec povečale in sicer pri kosilu in večerji za 20 par. Sporazum med restavracijo in združenjem MVZ je dojel, da bo tistim študentom, ki dobivajo subvencijo, krilo razliko združenje. Tega pa prve dni decembra ni bilo videti. Vzrok: napaka v finančnem poslovanju samopostrežne restavracije. Zelim si še več podobnih nesporazumov, ker bi radi vedeli, kdo pije. Plačamo pa tako ali tako študentje.

Za praznike so izdali Nedeljski dnevnik z barvno prilogo zato, da so lahko natisnili nekaj barvnih reklamnih oglasov, ki popestre list, predvsem pa blagajno lista.

Zarko d. Golob

Ne da bi hoteli natolcevat: študentje so se zares pritožili, da se odredbe statuta na šolah ne izvajajo tako, kot bi se morale. Kot primer, ki jih najbolj teži, navajajo vpisovanje negativnih ocen v indeks, čeprav statut šole to prepoveduje. Presenečenje študentov je po izpitu brezmejno, ko lahko vsakemu pokažejo, da so na izpitu padli. Ne preostane jim nič drugega, kot da vzklikajo: NAJ ZIVI STATUT!

V Mariboru izhaja revija Naše gospodarstvo. Berejo jo predvsem študentje VEKS. Nekdo je predlagal, da bi ob sedanjem gospodarskem položaju izdali prilogo Na psu.

Skupščina skupnosti študentov MVZ

R A Z P I S U J E

za delo pri študentskem listu KATEDRA
1. MESTO GLAVNEGA UREDNIKA,
2. MESTO ODGOVORNEGA UREDNIKA,
3. MESTO UREDNIKA HUMORJA IN SATIRE.

Pod 1 in 2 — Seznanjenost z delom in življenjem na višjih šolah, seznanjenost z aktualno družbenopolitično in kulturno problematiko, organizacijske sposobnosti.

Pod 3 — Interes in sposobnost za urejanje humorja in satire, status študenta.

Rok za prijavo je 30. december 1969. Pošljite jih na izvršni odbor študentske skupnosti Maribor, Tyrševa 23.

Cas revolucionarnega boja Cankarjevega hlapca Jerneja je minil, desetletja spominov na borbe so za nami. Narodov blagor pa nam je vseeno ostal vrednota, ki je ne želimo podcenjevati. Vsaka aktivnost, usmerjena v te vode, pomeni nov prispevek pri ohranitvi narodovega telesa.

Nedoslednost in neodločnost, s katerima se srečujemo takrat, ko skušamo poiskati bistvo in vir slovenskega narodnega bivanja, pa se nam neredkokdaj pokažeta tako, kot da je bitnost našega naroda izpostavljena nekakšni grožnji, zatiranju in onečaščenju njegove kulturne zgodovine. Kje so krivci, ki porajajo takšen strah, je težko reči. V nobenem človeku ni toliko slabega, da v srcu ne bi našel prostora za dobro misel. Morda je bojazni vzbujajočega razpoloženja med nekaterimi, ne tako redkimi Slovenci, kriva izkrivljena in iz trte izvita propaganda nekoga izven meja naše družbene skupnosti, ki namerno poraja nove in nove zmotne predstave o vendarle veliki vlogi slovenskega ljudstva, ki je nekaj dalo in se je za nekaj zares borilo.

Nekaj je pa le, kar nas moti. To je tisti moment, ki pri obravnavanju družbene problematike naše družbene skupnosti povzroča, da ljudje ocenjujejo položaj z očmi mravlje, ne pa z očmi orla. Postavljajo obrobne in nepomembne stvari na prvo mesto, izčasne politične dezorientacije potujejo v trajno in resnično zmedo. V teh razmerah se zdrav čut pripadnosti k nekemu narodu spreminja v umetno obarvan nacionalizem ali še huje, v šovinizem. Zavedati se moramo, da nismo edini, ki se (za zdaj uspešno) borimo proti temu nacionalističnemu ognju, ki želi, da bi še burneje zagorel izven naših meja, izven matere Slovenije, tolikokrat teptane in tolikokrat zlorabljene. Šovinizem, ki mu uspešno zapiramo pot v vse kategorije naše še nedo-

vršene in nepopolne družbene konstelacije, pa se skriva pod krinko skrbi za dobrobit slovenskega naroda. Kam to vodi, jasno povedo posledice. Nezaupanje med ljudmi, politični karizem, slogaštvo, paktiranje z nasprotnikom, korupcija in apolitičnost. Zakaj? Na to vprašanje bi z lahkoto odgovorili tisti, ki si to stanje želijo. Zajela nas bo nujna birokratizacija in desocializacija odnosov, če ne bomo preprečili tovrstnih neobjektivnosti.

V tako pavšalno ocenjevanje se je potrebno spustiti zaradi jasnejšega in nazornejšega prikazovanja miselnih projektov tistih psevdorevolucionarjev, ki jim pri tem, ko govorijo o slovenskem narodu, rojijo po glavi čisto drugačne misli, za katere ne bi mogli reči, da so v prid nam, Slovincem, in ki v osnovi nasprotujejo ciljem naše družbene skupnosti. Obstoj takšnih zgrešenih pojmovanj utegne imeti krute posledice. Pomislimo, da ti ljudje vplivajo na ljudske množice. Prenapete teorije o slovenski samozadostnosti, ki njih zagovornike zadovoljiš s tem, ko rečeš, da si Slovenec, grdo pa te gledajo, če priznaš, da je tvoje državljanstvo jugoslovansko in da ga ne misliš spremeniti, povzročajo globoko zaverovanost vase in v svojo lastno eksistenco. Porajajo vero v pomoč in razvoj izven naše skupnosti (SFRJ); torej se zavzemajo za političen cilj, ki ga pred drugimi ljudmi ne smejo priznati, ker bi sicer izgubili pozicije, ki jih imajo. Rovarijo ti za hrbtom in pravijo, da si samo Jugoslovčan in da nisi tudi Slovenec, ker pač ne odobravaš vsega, kar mislijo. Kako si ti ljudje pravzaprav predstavljajo bitnost slovenskega naroda? Očitno je to nekaj transcendentnega zanje, sicer bi se zavedali, da se čut pripadnosti k nekemu narodu goji vsak dan, na vsakem koraku in ne le s kategorizacijo nekaj pojmov in z doslednim zagovarjanjem koncepcij, za katere so bili in so še prepričani, da so točne, pa jih sedaj ne zagovarjajo z enako zagnanostjo kot sicer, ker pač politični trenutek ni najbolj primeren.

Ali bomo pri tem zatiskali oči in pustili, da se bo neresnična skrb za slovenski narod razrašala čez vse meje, ki so ji objektivno še mogoče in dovoljene ali pa bomo pustili narodu, ki je pretrpel stoletja stradanj in mučenj, da bo sedaj zaživel svobodno v SFRJ?

Dušan Zbašnik

Tribuna o nerazvitih območjih v Sloveniji, ki jo je pripravila študentska skupnost v Mariboru, je bila, sodeč po odzivu slovenske javnosti, ena izmed doslej najpomembnejših študentskih akcij. Na njej so sodelovali: Vinko Hafner in dr. Vladimir Bračič, člana izvršnega sveta, dr. Mirko Pog z geografskega inštituta, Ervin Kržičnik z inštituta za ekonomske raziskave, Praznik Zdravko z ekonomskega centra v Mariboru, predsedniki občinskih skupščin iz severovzhodne Slovenije in predstavniki gospodarstva ter družbeno političnih organizacij iz Maribora.

Organizator je prejel več pisem z mnenji posameznikov o problemu nerazvitih območjih kot tudi pismo z oceno javne tribune. Objavljamo pismo geografa Milana Notka z geografskega inštituta iz Ljubljane. Njegovo pismo objavljamo zaradi tega, ker mu je izhodišče za razpravo o problemu nerazvitih območij solidarnost Slovencev ne glede na katerem delu slovenske zemlje živijo. Oboje pa je bilo na tribuni premalo poudarjeno.

DRAGI PRIJATELJI!

Z veseljem sem prebral Vaše vabilo za sodelovanje na javni tribuni o nerazvitih ob-

močjih v SR Sloveniji. Zal pa se vašega zanimivega, potrebnega in vsekakor tudi koristnega zborovanja zaradi študijskega potovanja v tujino ne bom mogel udeležiti. Prepričan sem, da ni zgolj naključje, da je prav iz vaših vrst prišla pobuda za razpravo o perečih in žgočih vprašanjih različne razvitosti naših pokrajin. Kot mladi ljudje, polni idealov in prežeti s strastjo delovne vneme tudi najbolj boleče občutite že vse prevelike razlike v gospodarski in družbeni razvitosti med našimi posameznimi občinami. Brez dvoma moramo prav v tej nezadostni razvitosti precejšnjega dela naše republike gledati izvore številnih nasprotij in tudi prenekaterih anomalij, ki se kažejo skoraj že v vseh oblikah našega družbenega življenja. Številnim mladim ljudem pa objektivne okoliščine, ki pogojujejo njihovo slabo gospodarsko in socialno strukturo, tudi ne dajejo možnosti, da bi se mogli enakopravno in svobodno odločati o svoji prihodnji življenjski poti. Prav zato se mnogim mladim ljudem tudi ne morejo uresničiti ne sanje in ne hrepenenja po boljšem kosu vsakdanjega kruha, po višji šolski in strokovni izobrazbi ali po boljših življenjskih pogojih in to samo zato ne, ker živijo na nerazvitih območjih naše republike.

Drugi razlog, ki bo najbrž tudi nad vse dejavno prisoten na vaši četrtkovi razpravi in zaradi katerega prirejate tribuno, vidim v samem dejstvu, da je velik del severovzhodne Slovenije, predvsem pa skoraj ves obmejni prostor, gospodarsko še nerazvit. Zato se morda kar upravičeno sprašujem, ali so gospodarska žarišča severovzhodne Slovenije res že tako močna, da bodo mogla sama že v doglednem času zbrisati sledi preteklosti in današnjosti? Ali se bodo morali ljudje s Kozjanskega in Bizeljkega, z Dravinjskih gor in Haloz, Pohorja in Kobanskega, s Slovenskih gor in s

Pomurja še naprej izseljevati ali pa si kot sezonska delovna sila iskati vsakdanjega kruha ali v domačih ali v tujih podjetjih? Maribor, Celje in še nekatera druga mesta najbrž še tudi v prihodnjem desetletju ne bodo sposobna, da bi mogla sama s svojim gospodarskim potencialom bistveneje prispevati k razrešitvi nezadostne razvitosti in k pospešenemu razvoju celotne severovzhodne Slovenije.

Poleg drugega pa se tudi moramo zavedati, da so danes skoraj vsa naša obmejna področja gospodarsko izredno slabo razvita. Ali se ne more prav v tem dejstvu zakoreniniti nova nevarnost za zoževanje našega narodnostnega prostora?

Vašemu zboru želim obilo konstruktivne razprave in da bi z vseh mogočih zornih kotov osvetlili vsa naša nezadostno razvita področja. Obenem pa sem tudi prepričan, da bo vaša javna razprava vzpodbudila še vse druge družbeno-politične, gospodarske, kulturno-prosvetne in druge dejavnike k razmišljanju in razreševanju nezavidljive problematike, ki teži ljudi in duši ali vsaj zavira njihov ustvarjalni polet skoraj v vseh nerazvitih predelih naše domovine.

V Ljubljani, dne 15. 11. 1969.

Milan Natek

O namenu javne tribune je spregovoril sekretar IO študentske skupnosti mariborskih študentov Slavko Gerič

Foto: B. C.

domišljena legenda

Razmišljanje o ideologiji, dramaturgiji in še o čem...
(Legenda o svetem Che Primoža Kozaka v SNG Maribor)

So pisci, dramaturgi, pesniki, romanopisci, celo novinarji, ki snov za svoj umotvor prekrivajo in poetizirajo tako, da nihče več ne more zadržati vedeti, kaj je avtor hotel; zaradi te izredno nenavadne značilnosti, ki pa skuša seveda biti vseskozi originalna in sodobna, so avtorji tudi domišljivi Prometeji, ki dokaj neoriginalno krajejo ideje od tu in tam; seveda pa je krajša ideja v literaturi najbolj zabavna in dopustna stvar, saj lahko mirnodušni avtor pokliče na pomoč navdih in poetiziranje — in s tem je za bralca stvar opravljena. Kaj takšnega se nikoli ne zgodi v ideologiji: tam namreč krajejo ideje tako, da prijavljajo drug drugega na isti ravni. Kakšna na naj bi bila idejno ideološka književnost? Avtor mora vendar postati dvojni tihotapec idej: prvič mora prepričati občinstvo in še posebej kritike, da je sodobno originalen (kar je dandanes splošni pojav in se zdi, da je težje biti neoriginalen). Svoje delo pa mora napisati tudi tako, da ga vsi hvalijo, kot da ne bi šlo za umetnost, temveč za nekaj čisto drugega. In tisto nekaj čisto drugega je idejno ideološka književnost. Če se avtorju na primer ne posreči prepričati z idejo in ideologijo občinstva, so tukaj pripravljene kritiki, ki vsekakor dokazujejo, da so izvirnejši od avtorjev in občinstva: — umetnost naj bi bila namenjena njim? Če pa kritiki avtorja raztrgajo kot levi gladiatorja, tedaj dvigne divje občinstvo svoj vrišč in piska, da je avtor njihov suženj. Čudno je samo to, da avtor pri tem skoraj mazohistično uživa. Legenda o svetem Che je idejno ideološka drama, ki spominja bolj na mistično tragedijo kakor pa na realno revolucijo. In če je oder svet, če je življenje oder, tedaj tudi poklicni igralci lahko nastopajo v vlogi revolucionarjev, postanejo revolucionarji in zaigrajo zgodovino. Občinstvo mora imeti svoj ideal, na to smo vsi navajeni. Kaj bi sploh bilo občinstvo brez idealov? Navadna množica brez zavesti! Tako je jasno, da lahko gledališče tudi vzgaja. Gotovo bi lahko tudi Legenda o svetem Che vzgajala revolucionarje, vendar samo tako, da ne bi bila legenda, temveč zares idejno ideološka čista oblika, če bi se pokazalo, da avtor sploh ni opisoval Che Guevara, ampak v prvi vrsti usodo revolucionarja — človeka. Revolucionarji-ljudje pa niso kar tako — treba jih je poimenovati. Zato ne more občinstvo opaziti nič naključnega, če Che v imenu pravice dopušta — v dramati, se razume — tudi ropanje upornika Ramona, ki mora svojo divjo in mrzlo naravo plačati s podrejenostjo. In podrejen je ženski, sodelavki in članici štaba, ki spremlja Cheja na vsaj revolucionarni poti, vendar ga čisto po žensko izdaja, ker je zmerom na partijski liniji. Častniki in nekateri vojaki pa ga — v dramati — izdajajo tako, da morajo zato umreti. Ker je premalo statistov se sicer taisti mladi pojavijo spet v nadaljnjem Chejevem spremstvu. V zgodovini in revoluciji je s temi stvarmi čisto drugače. Tam je človek obsojen na odločitev: biti ali ne biti za boljše in svobodno družbo.

Ker je Legenda o svetem Che bolj idejno politična zasnovana drama kot pa drama, napisana z umetniškim okusom, s pronicljivostjo, in še posebej, ker skuša biti drama izvirno in sodobno iskrena, nosi vse značilnosti ideologije namesto

umetnosti. Cheja postavlja na podstavek visokoletečih idej. Čeprav je revolucionar hudičevo resen, se moti itd. in se nam s tem celo zasmili. Ideologija na odru pomeni nesebično hvalo izmišljeni revoluciji. Prav to je najznačilnejša poteza, ki pritegne občinstvo in tudi kritike. Mnogi gledavci, s katerimi smo govorili, so si kar želeli, da bi drama trajala dlje, vsaj do Chejeve smrti, in to čisto iz ideoloških razlogov. Kjer pa so razlogi, so tudi opravičila. Zato tistemu delu občinstva, ki je hotelo videti Chejevo smrt lahko odpuščamo in jim opravičimo živo željo, da bi se v katarzi dopolnili. Mogoče prav ta del občinstva ne vidi temeljne razlike med pravo revolucijo in pravo, umetniško dramo, noče videti razlike med ideologijo in umetnostjo. Tudi kritiki niso dovolj slepi, da ne bi slišali odmevov občinstva: vsi so za ideologijo, ki ni umetniška, vendar pa je izvirna. Tako so dandanes kritiki opravičilo — in ne obsodba — ideologizirani umetnosti.

Če bi gledavec vsaj zaslučil okus po domišljivi, bi pozabil na predlogo, torej na pravega revolucionarja in Castrovega prijatelja-sopotnika Che Guevara, gverilca, ki je nenehno podoživljal Guernico Latinske Amerike. Gledavec pa tega ni zaslučil: želel si je, da bi Sveti Che umrl še enkrat v legendi. Gledavec iz občinstva si pač mnogokrat želi kriminalko s pristnim koncem, ne pa kriminalko, kjer je konec prepuščen ugibanju. Primož Kozak je sestavil v Legendi o svetem Che rebus, in tisti dolgočasneži, ki imajo

dovolj časa za razreševanje zgodovine na odru, naj ta rebus razvozla. Upamo, da bo vsak izvirno in čisto po svojem razrešil uganko: je živ, ni živ? Če je pa Primož Kozak obenem pomagal soustvarjati legendo o revoluciji pod odskriimi reflektorji, tedaj se mu je idejno ideološka ukana posrečila: sakraliziral je revolucijo na ravni dramaturgije.

Odpira se nam torej vprašanje o akademski revoluciji, ki se razvija sicer po foyerih gledališč. Pritrditi moramo, da je takšna revolucija uspešna, saj razvija ideje in ideologijo, pri tem pa pušča posameznika, da si pojasni čisto po svoje mnenje o družbi in zgodovini. Avtorju bi laskalo, če bi lahko vedno sakraliziral revolucijo in jo povzdignil na odru do vzhvičenih višin. Vsi bi mu — in tudi smo mu — ploskali.

Tako uspele drame in tudi tako neumetniške drame so pri Slovencih silno priljubljene običaji: Primož Kozak je namreč poiskal slovensko žilico za sakraliziranje in trpljenje, pri tem pa je pokazal na jasni vzor množice, ki stopajo v partijo in osveščeno, dokončno odrešeni zaživijo. Prav v tem je Legenda v svetem Che nekoliko cankarijanska, nosi pa seveda vse akademske kozakovske prvine. Tisti, ki se borijo za svobodo v resnici, tudi v upanju umrejo. Tisti pa, ki preživijo, akademizirajo revolucijo na odru.

Prav zato moramo pohvaliti izvrstni dosežek slovenske ideologije, ki se je v Kozakovi dramati odbilsnila kot izrazna podoba in ne kot igra. To je obenem dokaz, da so napake in tisto, kar ni umetnost, mnogokrat lahko čudovit spomin na resničnost, ki ne prenese niti pravilčnosti niti domišljije. Kakor že za mnoge predhodnike, tako je za Kozaka značilen in pomemben »leitmotiv«, gibalno idejnost v dramati, tista rdeča nit, o kateri govorijo največ profesorji v osnovnih in srednjih šolah, medtem ko učenci in dijaki pod klopmi spoznavajo pravo gibalno umetniškega okusa. Posvečena pozornost je tisti vzgojni element, ki učinkuje na občinstvo najbolj sproščeno, na kritike pa najbolj togotno. Avtor pri tem ni zagrešil nič drugega kot da je dramo napisal — in to je navsezadnje poglavitno. Legenda o svetem Che je torej hkrati idejna moralka za tiste, ki so zaradi revolucionarnosti užaljeni. V imenu pravice teče pristna človeška kri, v imenu taiste krvi pa se dogajajo krivice. Na odru pa ni ne pravice, ne krivice, ne krvi: so le igralci na sceni, ki čakajo na novo občinstvo.

Legendo o svetem Che so torej kritiki, občinstvo, novinarji, predstavniki oblasti in avtor z navdušenjem in popularnosti sprejeli. Ker pa niso ničesar odklonili, so se zares

idejno ideološko vključili v akademsko revolucijo gledališkega foyera in z vso resnostjo pokazali, da so se vedno zavzeti za pravo revolucijo, ki se odvija zunaj obzidja boginje Talije.

Vladimir Avgustinovič Gajšek

dejavnost razstavnega salona rotovž

Vsem, ki se vsaj malo zanimajo za kulturno dejavnost v Mariboru in še celo za likovno umetnost — razstavnega salona Rotovž prav gotovo ni nepoznan. V okviru zveze kulturnih delavcev deluje že tretje leto, zato si je v vseh teh številnih mesecih prizadevanje dejavnosti pridobil tudi že dokaj izoblikovan delovni profil in iz dneva v dan številnejše obiskovalce. S svojim razstavnim dejavnostjo, ki se trudi predvsem za kvaliteten predstavitev domačih in tujih likovnih ustvarjalcev pa si je pridobil tudi ugled enega izmed osrednjih slovenskih likovnih žarišč. Razstavnimi programi salona določa njegov upravni odbor na podlagi prispelih prošev, kjer imajo prednost slovenski, ožje mariborski likovniki, v polni meri pa upošteva tudi prožno navezavo sliov mariborskega pododbor DLUS z društvi in umetniškimi skupinami iz tujine, ki se manifestirajo v obliki izmisljenih razstav.

Zaradi pomanjkanja ustreznih razstavnih prostorov v Mariboru mora salon mnogokrat odpreti vrata tudi nelikvidnim — jubilejnim in zgodovinskimi razstavam. Ta problem utesnjevanja bo vsa delno rešil v teh dneh novo odprti Mali salon v spodnjem prostoru Rotovža. Uporaba novo pridobljenega prostora bo večnamenska: v prvi vrsti bo mali salon služil za prodajo likovnih del — torej prodajnim razstavam, dalje intimnejši predstavitvi posameznega umetnika in ne nazadnje tudi za predavalnico. Prav gotovo bo prodajna dejavnost za naše mesto novost in hkrati velika pridobitev za vse tiste, ki danes že najdejo toliko posluha in sodelav, da želijo v svojih stanovanjih, ustanovah ali podjetjih tudi okras v obliki likovne stvaritve.

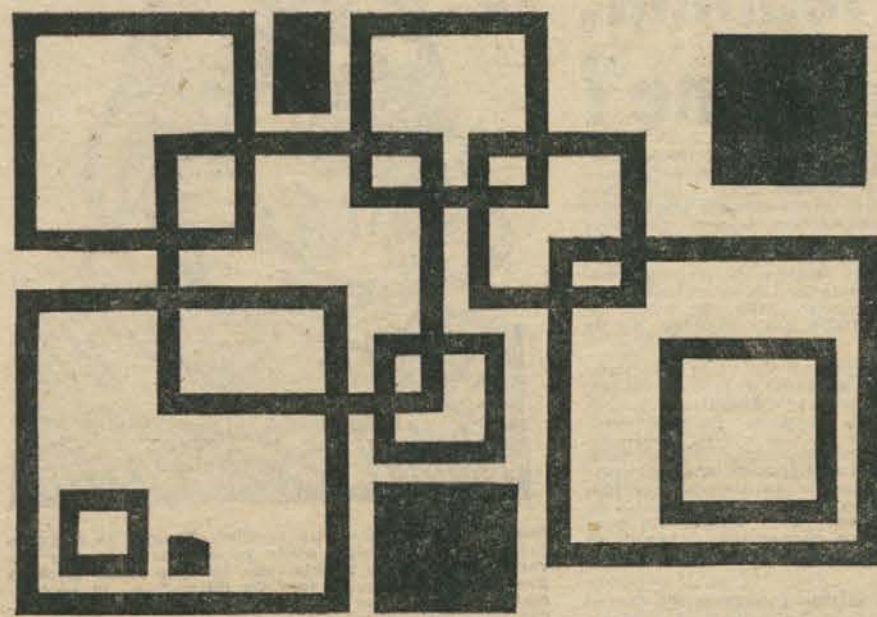
O samem programu obeh salonov v prihodnjem letu bi bilo malo preuranjeno govoriti, saj bodo prošnje za dodelitev razstavnih terminov prihajale vse tja do januarja in še čez. Določene so le razstave v prvih štirih mesecih 1970. leta; tako se nam bodo v januarju predstavili s slikarskimi in grafičnimi deli Borata Ivan in Bogdan Čobal ter mladi likovnik iz Ravenskega Koroskem — Gustav Gnamuš. V februarju bo razstavljal mariborski pododbor DLUS, razstavi pa bo namenjena posebna pozornost, saj bo z njo društvo slavilo 50. obletnico svojega delovanja. Tej društveni razstavi bo sledila druga, in sicer razstava del članov DLOS (društva likovnih oblikovalcev Slovenije), meseca aprila pa bomo spet imeli slikarsko in keramično dela dveh tujih razstavitev, po narodnosti Šveda in Amerikanca. Če omenimo konec še veliko željo vseh članov UO razstavnega salona Rotovž, da bi uspeli v pri-

hodnjem letu organizirati v Mariboru večjo in prek republiških meja segajočo razstavo z nazivom »Bienale jugoslovanskega kvarela in razstava« — mislim, da sem izrazila s tem tudi željo vseh prizadevanj mariborskih kulturnih delavcev, ljubiteljev umetnosti in mogoče tudi vseh tistih, ki bi jih šele ta večja kulturna prireditev pritegnila in vzbudila v njih zanimanje za to vrsto umetnosti.

Alenka Rems

ZA TO ŠTEVILKO IN GRAFIKE PRISPEVALA BARBARA VIDIC.

brodolomec življenja

Se del je k papirju, da bi napisal kratko zgodbo o svojem življenju in ljubezni. Iz vsake misli so nastale besede.

V otroštvu je bil sam in nihče ga ni vzgajal kaj dosti. Ljubil in oboževal je le knjige. Razvil je svojo otroško domišljijo tako daleč, da si je ustvaril svoj sanjski svet. Mesto Maribor je spoznal z 10. letom, ko se je vanj priselil iz mirne in prijetne vasi. Mesto ga ni sprejelo vase. Kaj kmalu si je zaželel ljubezni okolice, ki jo je nekoč čutil v tih in mirni vasi. Zelel je zato postati dober, boljši, najboljši. Zaželel si je, da bi postal del mesta, pa četudi se mu je to do sedaj zdelo neprijazno in umazano. Bal se je biti SAM.

Leta pozneje, ko je začel borbo s svojo samoto, je srečal njo. Bilo ji je ime... ne, ime ni važno. Vedel je le to, da je bila njegov svet, da je bila to, o čemer je sanjal dolga leta. Ni bil več SAM. Jokal je, če je jokala ona in smejal se je, če se je smejala ona. Postal je srečen. Začel je čutiti nekaj, kar ni čutil še nikoli. Plaval je. Nebo, kjer je plaval, je bilo vijoličaste barve, rumene in modre. Modra barva je bila najlepša. Imel je peruti. Spreletaval se je z njo vse više in više v oblake. Pod njima pa je zevalo grozno brezno.

Nekega dne sta njegov mir in sreča mahoma minila. V sanjah se mu je prikazal grad stvor, ki je imel podobo vseh tistih ljudi, ki se jih je on doslej gledal. Iz njega je sevala zloba, moč, sugestivnost. Ta stvor, ta nesnaga, ta umazanec, ta trinog, ta hudič mu je postavil vprašanje in se zaničljivo nasmejal. »Ali si dovolj dober, da te ona ne bo zapustila in ne boš zopet ostal SAM?« On je kriknil in s čela mu je začel teči znoj. Prebudil se je iz strašnih sanj, toda besed tistega hudiča ni mogel pozabiti. Zaježilo se je globoko v njegovo dušo in niso mu dale niti enega samega trenutka miru. »Postati moram boljši, najboljši, samo da je bom vreden in ne bom ostal zopet SAM. SAM... SAM... SAM...« mu je odmevalo v ušesih. Začel je delati, tekati, in delati in zmeraj je mislil le na to: »Ali sem dovolj dober, da ne bom ostal SAM?« Postal ga je strah jutrisnjega dne, posebno pa se je bal nedelje in praznikov. Nekega dne se je zgodilo. Ona je hladno in tih odšla, ne da bi ga vsaj pozdravila v slovo. Jokal je...

Drava je umazana reka. Mnogo pozneje je, nekoč, ko je hodil po njunih starih poteh, srečal njo. Zelel ji je pripovedovati in pozabiti na bolečino, ki mu jo je prizadela. Zelel ji je razložiti, kako hudo je bil SAM. Ona pa mu je suho rekla: »Ti si dolgočasen. Živiš le za svoj svet, zato bodi SAM.« Le s težavo se spominja, kaj vse je po tistem počel in mislil. Ona je odšla in nankrat se je znašel ob umazani Dravi SAM. Razmišljal je, kdaj bo Drava naplivala njegovo truplo, kje bi bilo najboljše skočiti... Smrt se mu je že zelo približala. Čutil je njen hladni dah, ki je prihajal iz umazane Drave. Sovražil se je. Sovražil je vse svet. Jokal tokrat ni. Možgani so mu delali le na pol. Misli pa so mu kljub temu silile k njenim besedam. Boril se je, da ne bi razmišljal, a je moral, ni

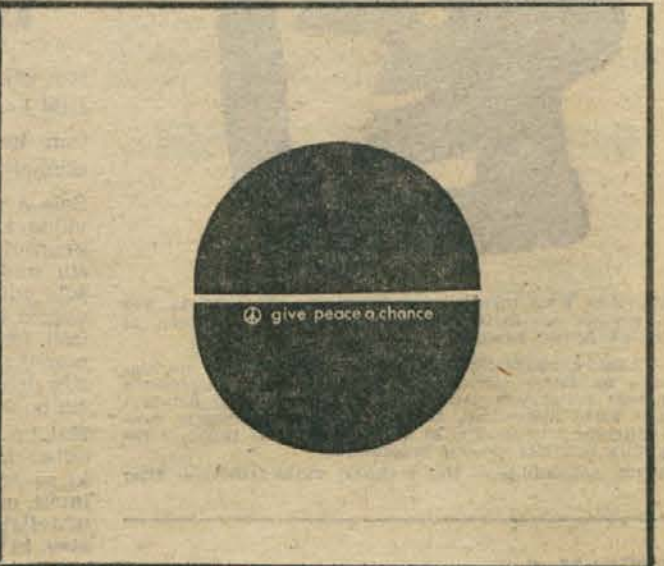
mu dalo miru. Rekla je: »Preveč si zaverovan vase in premalo odprt zunanemu svetu.« Nenadoma se je spomnil na dan, ko je izgubil svoj mir. Spomnil se je, da je po tistem dnevu sieherno dan, sieherno uro mislil le na to, kako bi postal boljši, kako bi se spremenil. Nikoli ni bil dovolj zadovoljen s seboj in zmeraj se je grizel.

Drava ga je vse manj privlačila. Možgani so vedno hitreje delali in glava ga ni več tako strašno bolela. Takrat je po Dravi slučajno priplaval neki leseni predmet. Pomislil je na sebe. Prisel se je primerjati s tem predmetom. »Ali me življenje mar ne nosi sem in tja, kot nosi umazana Drava ta mrtvi kos lesa? Kako daleč me je pripeljal tisti grad stvor, ki se mi je nekoč prikazal v sanjah. V strahu pred tem, da bi bil SAM, sem prenehal biti gospodar svojih misli in svojih dejanj. Postal sem suženj in sem živel za stvari, ki niso imele nobenega cilja. Postal sem žalostna in nemogoča podoba človeka, ki se boji življenja.«

Takrat se je odločil. Odločil se je, da bo šel proč od umazane Drave in začel novo življenje. V srce si je zarezal svojo odločitev, na telo si je vzrezal številke dneva, ko je postal zopet sam svoj gospodar.

Minevali so dnevi njegove borbe za novim načinom življenja. In res ni bil več SAM. Prijatelj mu je postal glasba, besedna umetnost, začel je hoditi na piese, v gledališče. Začel je delati in sieherni trenutek je preživel z novimi prijatelji. Minil je mesec in nekega dne se je nankrat pojavilo hrepenenje. Zopet je začel hrepeneti po njej in zopet so v srce prišle bolečine. Videl jo je na plesu in zdela se mu je nekako tuja. »Pa ne, da sem s svojim bojem udušil v sebi ljubezen, morda pa ni to ona?« se je spraševal. Mirno je pristopil k njej in rekel, kot da to ni bila ona, zaradi katere se je dolge dneve boril SAM s seboj: »Prosim za ples.« »Ne, hvala,« mu je rekla. Njega pa začuda takrat sploh ni zabolelo in ni več rabil dolge dneve, da bi pozdravil bolečino. Takrat je šele začel verjeti, da lahko razum zadušiti še tako močna čustva, kot so osamljenost, hrepenenje po sreči in ljubezni... Malce pa je vaeeno postal žalosten, ker je začutil nekje globoko v sebi veliko praznino...

Iztok Svarinč

give peace a chance

sfrj - societas leonina: da ali ne?

Ze iz rimskega prava poznamo pojem societas leonina. Pojem se nanaša na ustroj družb in na razmerja med družbeniki. »Levi družba« je taka družba, pri kateri so družbeniki (člani družbe), ki so združili svoja sredstva, znanje ali delo v pridobiten namen, neenakopravni glede na vložen sredstva, znanje ali delo. Tako so torej samo eni udeleženi pri dobičku, ki je plod skupnih prizadevanj, oziroma izguba, ki jo je povzročila celotna družba, bremeni samo določene člane družbe. Skratka: eni so privilegirani tako, da nikoli ne prevzemajo tveganja; da si delijo samo dobiček, ne pa izgube.

Izraz societas leonina sem uporabil s povsem določenim namenom. Kdor vsaj malo spremlja razvoj notranjih, posebno mednarodnih, odnosov v Jugoslaviji v zadnjem času, je gotovo opazil, da obstoji pri določenem številu ljudi — v vseh slojih družbe — prepričanje, da je možno sedanje, predvsem ekonomske, odnose med republikami v jugoslovanski skupnosti narodov primerjati z odnosi, ki so značilni za societas leonina. Ti ljudje operirajo na prvi pogled z zelo očitnimi, prepričljivimi in težko izpodbajljivimi dokazi. Ko proučujemo statistične podatke o ekonomskih gibanjih in tokovih v okviru federacije, prihajajo do takih in podobnih ugotovitev:

— iz razvitih področij (tu mislijo predvsem SR Slovenijo in Hrvaško in morda še Vojvodino) se pretaka velik del družbenega bruto produkta v nerazvite pokrajine;

— razvita področja so nesorazmerno malo udeležena pri investicijah in sploh sredstvih, ki se razdeljujejo centralno;

— s tem, da se »odvzema« bogatejšim in »daje« revnejšim, se kršijo osnovna načela tržne ekonomike: bogati zaostajajo absolutno, revni pa relativno;

— ker se preliva akumulacija, ki jo je ustvarilo proglavno »razvito« gospodarstvo relativno razvitejših republik, in se plasira v nerazvita področja, se dela dvojna škoda: pristržene so peruti, polet, mednarodna konkurenčna sposobnost razvitega gospodarstva, ker premajhna koncentracija kapitala in s tem prešibka sposobnost za razširjeno reprodukcijo onemogočata temu gospodarstvu enakopravno borbo s tujimi nacionalnimi gospodarstvi, in končno, od tega ima škodo tudi celotna družba: kapital, ki je plasiran v nerazvita področja, se ne oplaja tako hitro, se ne »vrača« v takšnih stopnjah, kot bi se, če bi bil investiran v industrijo ali infrastrukturo, kjer že obstaja relativno razvita industrijska kultura, prometne zveze, močno kupno zaledje, razvit trg, na katerem se pojavljajo kupci z veliko kupno močjo;

— to prelivanje sredstev deluje nespodbudno na interese za boljše organizacijo družbene proizvodnje, na prizadevanja za višjo produktivnost, bolj ekonomično in cenejšo proizvodnjo pri »razvitih«. Vendar tudi pri »ne-

razvitih« slabi interes za naprednejšo proizvodnjo, ker ti pričakujejo in se zanašajo na stalni vir sredstev, ki pritekajo »od zunaj«;

— končno opozarjajo, da takšna razmerja, ki ne slojijo na čistih ekonomskih tržnih načelih, razširjenih morda z načelom proletarske solidarnosti, ne delujejo niti malo kohezivno, temveč nasprotno; krepijo centrifugalne sile in sile, ki delujejo v smeri izolacije republik in tržišč znotraj federacije.

V teh dokazih je — kot v skoraj vsaki trditvi — znno

resnice. Tega ne moremo zanikati. Vendar se moramo držati načela, da nima nihče popolnoma prav, kar navadno dokazujemo z dejstvom, da ima vsaka medalja dve plati. Navedbe, ki sem jih ilustrativno in nesistematično navrgel, so ena plat medalje. Poskušajmo sedaj pogledati še drugo stran!

Najprej so zagrešili zagovorniki prej navedenih trditve bistveno napako: prikazali so stanje brez zveza s preteklostjo, preveč so gledali z metafizičnega, nedialektičnega gledišča. Nihče, kdor analizira ekonomske odnose med jugoslovanskimi republikami, ne more mimo določenih zgodovinskih dejstev. »Razvite« republike (Slovenija, Hrvaška) so pač imele »srečo«, da so se znašle zaradi določenih objektivno pogojenih okoliščin v »kulturnejšem, naprednejšem, razvitejšem« zahodnoevropskem gravitacijskem območju. Znano je tudi, da je bilo osmansko cesarstvo zadnja stoletja svojega obstoja eno najbolj konservativnih državnih formacij v Evropi, in da so področja, ki jih danes ti ljudje označujejo za »nerazvita«, bila pod njegovo dominacijo skoraj 600 let. Teh 600 let so stala ta »nerazvita« področja kot nekakšen obrambni zid proti Zahodni Evropi, ki se je lahko v miru razvijala. Najno je, da je 600 let neprestanih vojn, pustošenj, selitev, pustilo določene sledove v življenjskih navadah naroda. Medtem, ko so se npr. v 15. stoletju v severnoitalijanskih mestih že odpirale banke, ko je bila v obtoku že menica, je v teh področjih delovala še rodovna ureditev. Teh razlik ni mogoče zbrisati v 20., pa tudi v 50. letih ne. Za to so potrebne generacije.

Vojko Urbančič

(nadaljevanje in konec prihodnjic)

kratkoročna kadrovska politika naših podjetij

Kot dijak tekstilne tehniške šole želim seznaniti širši krog mladine, kaj se dogaja na naši šoli po tem, ko je MTT podpisal akt o ukinitvi šole z utemeljitvijo, da šole ne more več vzdrževati.

Šola s sredstvi, ki jih daje republiška izobraževalna skupnost, dobesedno životari. Ničesar ne popravljamo, nabavljamo. Nimamo najosnovnejših možnosti za kakršnokoli mladinsko delo. S šole odhajajo profesorji, dobri strokovnjaki, ker nočejo več delati v negotovosti. Iz šole bodo tako izšli tehniki, katerih kvaliteta ne odgovarja reputeju šole. Zanimivo pa je, da MTT mrzlično išče dobre strokovnjake — tehnike. Kje in od kod jih bo dobila, ne vem.

Naj bo enkrat za vselej jasno, da se mladinski odbor in učiteljski zbor ne bori zase. Vsi dijaki, ki so se vpisali na šolo, tako morajo po zakonu imeti omogočeno, da šolo končajo. Mladinci in učiteljski zbor se bori, ker se dobro zaveda dejstev, ki jih bom naštel.

Tekstilna industrija je kot druga najmočnejša

gospodarska veja v Sloveniji, po zaposleni kvalificirani delovni sili pa na zadnjem mestu. Usnjarska industrija npr. ne pomeni mnogo v Sloveniji, vendar ima veliko več šol. Tu se nikoli ni postavilo vprašanje ali so te šole potrebne. Kratkoročna kadrovska politika naših podjetij ne sme vplivati na razvoj srednjega šolstva, kot se je to kazalo do sedaj. Šola mora korakati vedno pred industrijo, ne pa capljati za njo. To mora biti osnova pri ukinjanju ali odpiranju novih šol. Tako živimo na naši šoli in razmišljamo o usodi, ki je žal odvisna le od finančnih sredstev. Kljub vsemu pa je mladina ohranila voljo do dela in žanje uspehe. Jasno smo pokazali, da šola takšna kot je, ne more obstajati, da se mora notranje reorganizirati in razširiti.

Pametno bi bilo ustanoviti Tekstilni šolski center, ki bo dajal različne profile strokovnjakov — od šivilj, kreatorjev, konfektorjev do tehnikov in inženirjev. To je res široka zamisel, a gotovo tudi realna. Štajerski industrijski bazen je dovolj velik, da bo lahko sprejel vse absolvente tega centra.

Želimo, da se vprašanje, ki lahko ima daljnosežne posledice enkrat končno pametno reši in da ne bomo več živeli v negotovosti.

Beno Košar

pogumna kritika služi delovnemu človeku

Kritizirati koga in pred vsemi pokazati napake je zelo težko (vsak se boji »za svojo kožo«). Slovenci smo imeli tako v zgodovini le malo kritikov. Vemo pa, da so ti živeli v veliki bedi in pomanjkanju.

Kritiki, ki želijo izboljšati obstoječe razmere, ki želijo spreminjati morajo imeti poleg poguma tudi ustrezno kvalifikacijo, morajo biti izobraženi objektivni in odkrito rečeno — imeti morajo tudi precej simpatizerjev, če hočejo ostati »celi«. Večkrat se bojijo ljudje kritike, četudi je dobronamerna. Sreča, da je tudi nekaj takih, ki razumejo dobronamerno kritiko in ki ne podcenjujejo njene pomena. Tisti, ki dušijo dobronamerno in potrebno kritiko so nazadnjaški in družbenemu razvoju škodljivji.

Kritiziramo lahko tudi posplošeno in se vrtimo okoli določenega problema kot mačka okoli vrele kaše, ker si ne upamo pokazati s prstom na krivce. Krivce poznamo in vemo, da bodo proti vsaki kritiki hitro in odločno reagirali in bodo skušali onemogočiti tistega, ki je s prstom pokazal na njih. Morda so se tudi sami že prej zavedali svojih slabosti in napak, pa so vendar molčali in jih skrbno skrivali, ker so želeli mirno uživati na položaju in živeti na račun drugih. Taki so najslabši in pri njih bo reakcija največja, najbolj napačna in maščevalna.

Lagodnjeje je torej in predvsem bolj brezskrbno pisati posplošene kritike o nekem problemu in nikogar napasti. Vendar taki »kritiki« niso poštjeni in peči bi jih morala vest. Slovenci smo bili nekdanj narod, ki ga Cankar kritiziral zaradi njegove ponižnosti. Sedaj ni več čas, ko bi morali biti mirni in kompromisni in bi pustili, da se dogajajo v naši okolici nepravilnosti. Mnogi — preprosti ljudje — potrebujejo take, ki bodo odločno napadli napake in krivce v razvoju socialistične družbe. Pri tem mora vedno ostati v ospredju dejstvo, da delamo za boljše življenje delavca.

»Kje so sedaj uporni in borbeni študentje?« se lahko marsikdaj vprašajo delavci. Kje so sedaj mladi strokovnjaki, da bi se odločno zavzeli za odpravljanje svinjarij v tovarnah (oziroma nepravilnosti — kot jim »strokovno« pravimo)? Resnici na ljubo — malo ostane od revolucionarnosti, kadar gre človeku za dobro delovno mesto, kadar mu gre za njegov žep.

Igor Plohl

upravičene zahteve

V tretji številki Katedre je Zarko Golob v članku: Kaj je to spolnost, napisal, da dijaki zahtevajo pouk spolne vzgoje. Psihologinja tov. Tilka Kren je v pogovoru z novinarjem Katedre povedala, da se pedagogi popolnoma zavedajo upravičenosti zahteve po pouku spolne vzgoje na srednjih šolah. Mladega človeka je res treba usmerjati na prava pota.

Spontano je sprejemanje vseh naravnih funkcij lastnega in nasprotnega spola brez občutka »moram« ali »ne smem«. Doživljanje lastne osebnosti neločeno od socialnega okolja in sprejemanje lastne osebnosti celovito, integrirano. V takem doživljanju lastne osebnosti spolna funkcija in spolna značilnost človeka ne moreta biti izvzeti. Sposobnost za zrelo ljubezen je edini način, s pomočjo katere se človek lahko združi s celotno naravo. V ljubezni, v pravem pomenu besede, postaneta dve bitji eno, a kljub temu oslajata dva, ohranita svojo individualnost. Ljubezen je dajanje, ne sprejemanje. Toda to dajanje je brez občutka izgube ali žrtvovanja, to dajanje je igra moči in vitalnosti, ki ga spremlja občutek radosti, dajanje zrelega človeka je lepše kot sprejemanje. Princip dajanja velja tudi na področju spolnosti.

Z dajanjem nekaj oživimo v drugi osebi, kar pa se odbija nazaj v nas. Z dajanjem tudi iz druge osebe naredimo darovavca. Tako se rodi vitalnost, za katero sta si obe osebi hvaležni. V terminih ljubezni pomeni, da je ljubezen moč, ki proizvaja ljubezen. Marx je bil istega mnenja, zato pravi: »Če tvoja ljubezen ne proizvaja ljubezni, če ne postaneš ljubljena oseba, je tvoja ljubezen nemočna.« Če človek ljubi sebe, ljubi tudi drugega enako kot sebe. Čim ljubimo vse enako, tudi sebe, ljubimo eno osebo — ta oseba je človeštvo. Ljubezen v svojem bistvu ni samo emocija, ampak je celotna orientacija na okolje, ki nas obdaja.

Ljubezen je doživljanje enakosti z vsemi ljudmi, je človeška solidarnost in mirno sožitje, je istočasno ljubezen do življenja in želja do popolne spojitve z drugo osebo in preko nje s človeštvom. »Ljubezen« pa se lahko kaže v čisto drugačni obliki. Lahko prinese le žalost in razočaranja. Lahko bistveno vpliva na človeško življenje — lahko ga izredno vpleni in mu da smisel, lahko pa vpliva pogubno in razdiralno in človeka tudi stre. Zavedamo se torej zahteve po uvedbi spolne vzgoje na srednjih šolah in moramo pohititi. Velik problem pri uvedbi spolne vzgoje je, da ni ustreznih kadrov. Tako je sedaj prva naloga začeti s sistematsko vzgojo le-teh. Želimo, da bi s

srednješolska STRAN

to nalogo začela SZDL, ker bi takrat imela akcija potrebno širino in izdatno podporo. Sredstva v ta namen so v skladih za izobraževanje, del sredstev pa bi morala prispevati občina.

Vprašanje je le, ali naj podpremo šole za življenje ali pa uvedemo eksperimentalni program po katerem že teče pouk spolne vzgoje na zagrebških srednjih šolah.

Igor Plohl

Danilo Šeško: Z vsakega tekmovanja odnesem globoke vtise

zmagati ali umreti pri 100 km - h

Danila poznam že štiri leta in prav zato mi ni bilo težko imeti intervjuja z njim. Nešteto krat sva se že pogovarjala o njegovem edinem hobiju, ki mu je predan z vsem srcem. Danilo Šeško je član smučarskega kluba Branik in veliko lepih trenutkov v svojem življenju je doživel prav na tekmovanjih.

Kadar se z njim pogovarjate o smučanju, govori živo, polno navdušenja nad smučarskim športom in besed mu nikoli ne zmanjka. Vredno ga je poslušati. Danilo bo v svojem živahnem pripovedovanju povedal toliko zanimivega in privlačnega o tem športu, da boste nehote želeli, da bi tudi sami začeli tekmovali v slalomu ali smuku in se s hitrostjo tudi do 100 km na uro po gorskih strminah spuščati proti cilju.

Katedra: Kako si se pravzaprav odločil za smučanje, Danilo?

Danilo Šeško: Ko sem bil star štiri leta, mi je oče kupil prve smuči in začel sem. V športni klub me je uvedla profesorica telovadbe že v osnovni šoli. Dobil sem veselje in začel resno trenirati. Treningi mi pozimi vzamejo skoraj ves prosti čas. Kljub temu mi uspe, da v šoli uspešno delam in da najdem čas tudi za zabavo, predvsem zato, ker ima šola veliko razumevanje do športa.

Katedra: Kakšne uspehe si dosegel v takih razmerah?

D. Š.: Najdragocenejši dosedanji uspeh je bilo zame sedmo mesto na državnem prvenstvu v tekmovanju med mlajšimi mladinci v kombinaciji. Uspešno sem nastopal na skoraj vseh društvenih tekmovanjih in na dveh državnih prvenstvih. Posebno veliko pa pričakujem od letošnje sezone, saj sem se nanjo dobro pripravil.

Katedra: Kaj je najbolj privlačnega na tekmovanjih?

D. Š.: Z vsakega tekmovanja odnesem globoke vtise. Najbolj mi ostane v spominu trenutek pred startom. Takrat sem psihično obremenjen z eno samo mislijo, da moram uspeti. Poskušam se čim bolj zbrati, saj je predvsem od koncentracije odvisna zmaga ali poraz. Ko se spustiš po bregu navzdol, moraš misliti na vse in biti pripravljen na vse. Zbranost moram obdržati vse do cilja, sicer se lahko zgodi, da tik pred ciljem padem in zapravim zmago ali lepo uvrstitev. Prav dejstvo, da z velikim naporom odsežem zeleno uvrstitev,

mi da veliko zadovoljstvo in veselje. Takrat pozabim na utrujenost in prestane napore.

Katedra: Se skoraj sveži so spomini na smrt mladega smučarja Dušana Karničnika. Zdi se mi, da je treba kar veliko poguma v borbi za zmago in mislijo na nevarnosti pri 100 km na uro?

Danilo Šeško: Prav imaš. Padci so posebno pri smuku izredno nevarni. Zato se je treba na vsako tekmovanje dobro pripraviti. Lanska nesreča Dušana je bila za nas hud udarec in velika preizkušnja. Zbrati smo morali takrat vse moči, da smo s tekmovanjem nadaljevali. Smrtne nesreče niso tako redke. Posebno nevarne so za smučarje italijanske Alpe.

Katedra: Vaš pogum moram kar malce občudovati. Jaz ga verjetno ne bi zmozel toliko, da bi tekmoval v smuku. Smučanje mi je le rekreacija. Menda je podobno tudi pri večini smučarjev?

Danilo Šeško: Res je. Tekmujejo večinoma le tisti, ki so začeli smučati že v otroštvu. Največji as smučanja vseh časov Killy, je bil na smučeh tako rekoč že od rojstva. Za tiste, ki smučajo le občasno na Pohorju, so privlačna medšolska tekmovanja. Lani je bilo to tekmovanje izredno množično. Sodeloval sem v ekipi tehniške šole elektro in strojne stroke, ki je dosegla prvo mesto. Veliko zaslug za to sta imela Bedrač in Zavrl.

Katedra: Kakšno je zanimanje za smučanje na srednjih šolah letos?

Danilo Šeško: Precej veliko. Že preden je zapadel prvi sneg so dijaki na veliko kupovali smuči in smučarsko opremo, ter karte za vzpenjačo. Sedaj ko je sneg, se vozijo na Pohorje povečini ob sobotah in nedeljah. Prespati na Pohorju ne morejo, ker so cene za večino dijakov previsoke. Na Pohorju ostanejo dalj časa le manjše skupine in to v počitnicah.

Katedra: Kakšne možnosti imaš letos ti za smučanje?

D. Š.: Zelo ugodne. V programu je veliko tekmovanj, kjer bom sodeloval. Dosedaj smo bili dvakrat v Avstriji v Darhstainu. Smučali smo se na ledeniku, visokem 2700 m. Vsa tekmovanja in treninge imam zastoj.

Katedra: Danilo, opazil sem, da se ti mudi. Danes je sobota in prav gotovo greš na Pohorje. Želim ti prijetno smučanje in lep dan, na tekmovanjih pa čim več uspehov in sreče.

D. Š.: Hvala.

Razgovor vodil: Igor Plohl

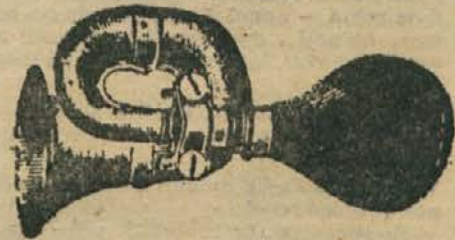
ново o srednješolcih

PREDSEDSTVO OK ZMS MARIBOR. — V domu JLA je ta teden književnik Ivan Jan govoril o partizanski literaturi. Pripadnikom armade in dijakom srednjih šol je predstavil tudi svoja dela: Dražgoše, Skozi zasede in druga. Srečanje s tem književnikom je bilo namenjeno počastitvi dneva JLA.

Vodje marksističnih krožkov so imeli seminar, na katerem so se pogovorili o vsebini in organizacijski obliki dela. Govorila sta tovariša Živko Pregl član predsedstva ZM in Ivan Pleš član republiške konference ZMS.

SREDNJA KMETIJSKA ŠOLA. — Mladinci so ustanovili glasilo Mlade brazde, ki bo izšlo štirikrat v letu. Dogovorili so se tudi za sodelovanje s Katedro in nekaj njihovih prispevkov smo že prejeli. Želimo, da bi sledila njihovem zgledu tudi druga šolska glasila.

Ta mesec se bo na šoli pričela plesna šola, ki jo bo vodil mojster Ludvik Simončič.

ZARKO D. GOLOB: Skozi veselo puščavo brez besed

KLOBUK **DOL** !

V porodišnici vstopi zdravnik v bolniško sobo. Vpraša prvo bolnico: »Oprostite gospa, kdaj boste predvidoma vi rodili?« Gospa odgovori: »Približno 15. februarja.« Doktor vpraša še ostale bolnice in vsaka mu je dala enak odgovor. Pride do zadnje bolnice in reče: »Gospa, vi boste verjetno tudi rodili okrog 15. februarja?« Ta mu odgovori: »Ne, jaz pa nisem bila na tistem izletu!«

pred starim vicem

VOLTAIRE:

nos

Asora se je vrnila s sprehoda vsa besna. — Kaj ti je, draga žena — jo vpraša Zadig — zakaj si tako jezna? — Ah — odgovori ona — tudi ti bi bil besen, če bi bil to videl. Hotela sem tolažiti vdovo Kosro, ki je pred dvema dnevoma postavila svojemu mlademu možu na bregu potoka spomenik. V svoji žalosti je obljubila bogovom, da ne bo zanemarila groba dokler ob njem žubori potok. — Ej, — reče Zadig — to je čudovita žena, ki je z vsem srcem ljubila svojega moža. — Ah, — ga prekine Asora — da bi vedel, kaj je naredila ravno takrat, ko sem jo obiskala? — No, kaj, lepa Asora? — Dala je preusmeriti strugo toka! — Asora je začela ponovno obrekovati mlado vdovo tako, da je krepostnemu Zadigu bilo preveč.

Zadig je imel prijatelja Kadora, enega tistih mladih ljudi, ki so se hoteli odlikovati v očeh svojih žena s poštenostjo in drugimi vrlinami. Zaupal se mu je in svoje zaupanje še podkrepil z lepimi darovi.

Kmalu zatem je Asora odšla na obisk k prijateljici. Ko se je tretjega dne vrnila, so jo pričakali objokani služabniki z novico, da je njen mož prejšnjo noč nenadoma umrl; in nihče si ji ni upal sporočiti žalostne novice. Zadiga so pokopali v grobnico njegovih prednikov. Asora je jokala, si ruvala lase in se zaklela, da ne bo preživela smrti svojega moža.

Zvečer je prišel k njej Kador. Skupaj sta jokala. Drugi dan sta jokala manj in sta skupaj obedovala. Kador ji je zaupal, da mu je Zadig zapustil polovico svojega imetja in ji dejal, da bi bil srečen, če bi ga lahko z njo delil. Gospa je planila v jok, pobesnela je, a se je umirila. Večerja je trajala dalj časa kot kosilo. Medsebojno zaupanje se je še okrepilo. Asora je hvalila pokojnika, toda priznala je, da je imel napake, katerih Kador nima. Ko so sedeli še pri mizi, reče Kador, da ga peče vranica. Prestrašena in zaskrbljena vdova je prinesla razna mazila, s katerimi ga je masirala, da bi mu ublažila bolečine.

— Te pogosto tako boli? — ga je sočutno vprašala Asora. — Včasih se mi zdi, da bom umrl, — ji je odgovoril Kador. — In pomaga mi le eno zdravilo: da mi na bedro položijo nos pred kratkim umrlega človeka. — Zares čudno zdravilo — je rekla Asora.

To in pa mladeničeve dobre lastnosti, so vdovi pomagale k odločitvi. — Če pomislim na vse, — si je rekla — angel Asrael menda ne bo mojemu možu na poti v onostranstvo preprečil poti preko mosta Činavar, ker ne bo imel tako dolgega nosu kot tukaj.

Hitro je vzela britev, šla h grobu, ga poškopila s solzami in se pripravila, da bi ležečemu Zadigu odrezala nos.

Tedaj se je Zadig dvignil držeč se z eno roko za nos in blago rekel:

— Spoštovana, ne obrekuj več vdove Kosre! Tvoja odločitev, da mi odrežeš nos je enaka njeni, da je preusmerila potok!

prevedel: D. G.

— Aleksej, zakaj je zaprto?
— Razstavo so prenesli v Kairo.

— Ti Noah! Si slišal, da bodo Izraelci jutri zjutraj napadli našo armado in jo uničili?
— Že mogoče Ali, zanima pa me, kaj bodo potem delali popoldne?